

De oellandige Fröbel-methode; dat bederf onzer kinderen....

De Fröbel-methode gaat lijnrecht tegen alle poëzie, tegen alle vrije leven in, dus ook tegen den geestelijken rijkdom van het Christendom.

Een Christelijke Fröbel-bewaarschool is een rond vierkant.

Van Kuyper naar „De Heraut”: dat is minder dan één stap: ze zijn één.

Reeds in de aloude Heraut, de praeformatie van de tegenwoordige, schreef Kuyper artikelen. Zijn eerste artikel, verschenen 8 October 1869, had tot titel „Eerlijke discussie”. Mooier debuut in de journalistiek is niet wel denkbaar! Het is een program!

Deze oude „Heraut” ging onder in, of liever, groeide uit tot „De Standaard”. In het Zondagsblad van „De Standaard” bleef Kuyper godgeleerde, stichtelijke en kerkelijke onderwerpen behandelen. Maar — niet alle lezers van „De Standaard” konden zich vinden in Kuypers kerkelijke actie en daarom werd, na Kuypers zware ziekte van Febr. 76—Mei 77, het Zondagsblad van „De Standaard” losgemaakt en omgezet in „De Heraut”. 7 Dec. 1877 verscheen No. 1. Meer dan 3100 nummers zijn nu reeds verschenen. Aanvankelijk bleef nog eenig verband met „De Standaard” bewaard: lezers van „De Standaard” betaalden een abonnementsgeld van 95 cent per kwartaal, niet-lezers f1,95. Maar met ingang van 1 Jan. 1882 kwam ook hieraan een eind. De abonnementsprijs werd toen f1,20 per kwartaal voor iedereen.

„Zal voor ons, jongeren, wel onmogelijk zijn, den geweldigen invloed na te gaan, die „De Heraut” in de jaren van Dr A. Kuyper heeft uitgeoefend. Met groote spanning werd het nieuwe nummer elke week tegemoet gezien. En hoe het gelezen werd? Daar heeft in „Het Kerkblad” van Haarlem iemand de volgende schets van gegeven:

„Vijftig jaar was mijn grootvader oud, toen in zijn Friese dorpje de reformatie der kerk de gemoederen in beweging bracht.

Met den dominé was hij de ziel der reformatische beweging.

We willen U nu schetsen, hoe de Zondag in zijn gezin werd doorgebracht.

U moet dan weten, dat mijn grootvader een groot gezin had, zes dochters en één zoon.

De Zondag was voor het gezin een drukke dag.

Om negen uur moesten allen, van de oudste tot de vierjarige jongste, in de kerk aanwezig zijn.

Om dat te kunnen, mocht de middagmaaltijd geen zorgen vragen. Om dit doel te bereiken, werd iedere Zaterdagavond een groote pot rijst met veel water en weinig melk klaar gemaakt. 's Zondagsmorgens voor kerktijd werd de rijst op een kolenvuur gezet en zoo was het probleem opgelost. Om kwart na elf vond men

de heele familie om de koffietafel.

„De Heraut” werd „De Heraut” gelezen.

„De vader las de meditatie en de grootste kinderen lezen een deel van het hoofdartikel.

Na de lezing mochten eerst de kinderen vragen stellen over wat ze niet hadden begrepen.

Dan vatte grootvader de hoofdzaken nog eens samen en stelde een onderzoek in, of alles door allen begrepen was. Het verband werd gelegd met de voorgaande artikelen.

Zoo vroeg „De Heraut” altijd ruim een uur van den tusschen-kerk-tijd.

De eenvoudige rijstmaaltijd werd dan opgedischt.

Dat deze geen tijd vorderde, kwam heel goed uit. Want ruim één uur was heel het gezin weer op weg naar de kerk, waar de dienst om half twee begon.”

Het is mij gelukt enkele gegevens omtrent het abonnementsaantal, of — om met Dr Kuyper te spreken — het „abonnenten”-aantal te krijgen.

Als Van Oosterzee eenmaal zegt, dat hij „De Heraut” niet leest, dan spreekt Dr Kuyper zijn verbazing daarover uit! Dr Kuyper had hem geen exemplaar toegesonden van het nummer, waarin hij over Van Oosterzee schreef, omdat hij niet anders mocht veronderstellen, of de Hoogleraar hield zich op de hoogte van de kerkelijk-theologische tijdschriften. Vooral

waar sprake is van één der meest gelezen weekbladen van kerkelijk-theologischen inhoud; van een blad, dat het voor ons land zeldzame

cijfer van ver over de TWEE DUIZEND ABONNENTEN bezit.

Dit schreef Kuyper in „De Heraut” van 26 December 1870. In het nummer van 6 Februari 1881 schrijft Dr Kuyper, in een soort tijdschriftenschouw:

„en dat b.v. De Heraut alleen (van andere bladen zijn ons geen cijfers bekend) steeds varieert tusschen de 2300 en 2500 exemplaren.”

In den Doleantietijd kwam een geweldige vooruitgang. Daarover vertelt Kuyper in het nummer van 9 Januari 1887 aldus:

Nog nimmer hielden we onze lezers bezig met het op en neergaan van ons abonnentencijfer. Nu men echter in meer dan een kring en blad het voorstelt alsof „De Heraut” door het terugtrekken der Irenischen schade had geleden, mag deze onjuiste voorstelling niet onweersproken blijven.

Zij het ons daarom geoorloofd mede te deelen, dat „De Heraut” van 5 Januari 1886 tot 5 Januari 1887 een getal van 702 abonnenten verloor: doch dat hier tegenover stond in hetzelfde tijdvak een aanwinst van abonnenten tot een getal van 1673. Zoodat we in het eene jaar schier duizend abonnenten vooruitgingen.

Om de waarde van deze getallen te verstaan, moet men bedenken, dat er veel en veel meer lezers waren. De prijs was voor dien tijd, toen een werkmans 5 à 6 gulden per week verdiende, enorm hoog. In mijn bezit zijn b.v. exemplaren, waarop twaalf namen geschreven staan met daarachter de opmerking: leestijd 1 dag!

Wat bedoelde Kuyper nu met zijn „Heraut” bij de oprichting?

Met zijn gewone openhartigheid omtrent zijn plannen en tactiek zegt Kuyper dat telkens en telkens weer.

We laten hier een stuk volgen uit het Nummer van 9 October 1881:

Gelijk men weet is de strijd voor de hoogste en heiligste belangen de laatste drie jaar meer en meer van kerkelijk naar theologisch terrein verschoven.

„De Heraut” verklaarde bij zijn weëroptreden in 78 (dit moet zijn 77 C. V.) dit opzettelijk te bedoelen.

De „kerkelijke” strijd trof geen doel, was een verspelen van krachten, en maakte de spraakverwarring hoe langer hoe grooter. Zoolang de strijd op „kerkelijk” terrein gevoerd werd, lag er iets bitters, iets schampers, iets onheiligs in.

In dien strijd liep saam wat niet saam hoorde, en ging uiteen wat één in beginsel was....

Dit noopte er ons toe, bij het weëroptreden van „De Heraut” te veranderen van positie.

Kon het gelukken de kracht weer saam te trekken op het pit der zaak, of wil men op de vraag: hoe God goddeloos rechtvaardigt? dan zou van lieverleë ziel voor ziel weer kiezen of deelen moeten; de onzuivere vermengingen zouden ophouden; en er zouden beginselen worden gezaaid waaruit weer iets groeien kon.

Dusdoende zou het leven der gemeente Christi weer herkenbare karaktertrekken ontvangen.

Uit dit tot hoogere bewustheid opgeklimmen gemeentelieven zou vanzelf de dorst naar een geestelijke theologie ontstaan; die wel verre van in critiek en bespreking der uitwendigheden op te gaan, weer verplicht zou zijn door te dringen tot de vragen die eens menschen ziel raken.

Zulk een theologie zou vanzelf een deugdelijk, geestelijk kerkrecht projecteren.

En drong eenmaal, gerugsteund door een pittige theologie, en gedragen door een gemeente, die kennis der heiligheden bezat, dat geestelijk kerkrecht door, och, dan zou er niet veel beroering meer noodig zijn, op 's Heeren tijd weekte zich dan vanzelf af wat tot onze kerk niet hoorde.

Vooral tegen de irenische en ethische broeders richtte „De Heraut” den aanval.

„Is wel de moeite waard op te merken, dat 10. elk „Heraut”-nummer polemiseerde, soms weergaloos fel. In dit Nummer kan men staaltjes daarvan vinden. 2o. dat het overgrote deel dier polemiek, polemiek is tegen de broeders, b.v. Van Oosterzee, Valetton, Gunning Sr en Jr, Bronsveld, Von Toorenbergen enz. Men leze „De Heraut” van 25 Januari 1880:

Nu is het de roeping van ons blad allereerst, om de eere en de waarheid der Gereformeerde beginselen te bepleiten tegenover de moderne orthodoxie der

## INHOUD:

|                                                                                        | pag. |
|----------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Prof. S. Greijdanus: Op den eeuwdag van Dr A. Kuypers geboorte                         | 33   |
| Jan de Maré: Eeuwigetijde voor Abraham Kuyper                                          | 33   |
| Dr R. E. van Arkel: Uit de Schrift: De God van Elia                                    | 34   |
| Dr C. Veenhof: Souvereiniteit in eigen kring                                           | 35   |
| Mr E. J. E. G. Vonkenberg: Dr Kuyper en de grondrechten                                | 43   |
| Prof. Dr A. G. Honig: Persoonlijke herinneringen aan Dr Kuyper                         | 44   |
| A. Stapelkamp: Dr Kuyper en het sociale leven                                          | 45   |
| Prof. Dr K. Dijk: De „Loc” van Dr A. Kuyper                                            | 47   |
| Prof. Dr K. Schilder: Meditatie naar aanleiding van Dr A. Kuypers „Scolastica”         | 48   |
| Dr E. D. Kraan: Kuyper—Kerkreformer                                                    | 52   |
| Dr C. P. Boodt: Het Schriftbewijs van Dr A. Kuyper                                     | 57   |
| D. de Wit: Dr Kuyper in de caricatuur                                                  | 58   |
| W. Cremer—De Vries: Dr Kuyper en „De Erfgenaam van Redclyffe”                          | 62   |
| Prof. Dr H. Dooyeweerd: Wat de Wijsbegeerte der Wetsidee aan Dr Kuyper te danken heeft | 63   |
| Dr R. J. Dam: Dr Kuypers Rhythmië                                                      | 65   |
| Drs D. J. Galle: Dr Kuyper over Romanliteratuur                                        | 67   |
| Dr H. Mulder: Dr Kuyper en het Joodsche probleem                                       | 68   |
| Dr A. C. Drogendijk: Dr A. Kuyper en het Vaccinatievraagstuk                           | 69   |
| Rudolf van Reest: Dr Kuyper, zijn tijd en zijn stijl                                   | 70   |
| Prof. Dr K. Schilder: Dr Kuyper over het Calvinisme                                    | 71   |
| Dr C. Veenhof: Dr Kuyper en de Irenischen                                              | 74   |
| Dr C. Veenhof: Kuypersiana                                                             | 78   |

## Afzonderlijke Nummers

van dit Kuyper Herdenkingsnummer, gedrukt op houtvrij papier, zijn verkrijgbaar voor 35 cent per exemplaar. Toezending geschiedt alleen en uitsluitend na ontvangst van het bedrag door de Uitgevers

**OOSTERBAAN & LE COINTRE**  
te GOES.

Giro 36000.

Irenischen, die in een van huis uit Gereformeerde kerk die beginselen tegenstaan.

Of, met andere woorden, vijf jaar later (6 Sept. 1885):

„De Heraut” had het sinds 1879 (moet zijn 1877) ondernomen, de kerken dezer landen tegen de noodlottige consequentiën van deze ethisch-irenische broeders te waarschuwen; volstrekt niet omdat hij iemand aandeel aan de erfenisse in het licht betwistte; noch ook omdat hij schadelijk opzet in de bedoeling en den toelag van deze halve belijders vermoedde; maar overmits, in weerwil van dien goed bedoelden toelag en ondanks veler begenadigdheid, de uitwerking altoos bleef en bleek, dat de groep als groep steeds verder van de vastigheden afgleed.

Over de resultaten van zijn actie in „De Heraut” is Kuyper na een paar jaar best te spreken. Het volgende was te lezen op 10 September 1882:

Nog slechts enkele jaren is „De Heraut” aan de bepleiting der rechtstreeks gereformeerde beginselen getogen, en nu reeds is het gelukt, de tegenstelling tusschen deze beginselen en de Vermittelungstheologie onder Staatstheologen duidelijk te maken.

Een niet zoo kleine kring van theologen heeft den moerasbodem der Vermittelungstheologie reeds vaarwel gezegd, om zich op het vaster erf onzer historische theologie terug te trekken.

Op kerkrechtelijk terrein wordt de strenge en onverbiddelijke consequentie van deze beginselen reeds gevoeld.

De gemeente begroet over het algemeen genomen, de wederopleving van haar historisch verleden met ingenomenheid.

Onbegrijpelijk felle woede heeft „De Heraut” bij de tegenstanders gewekt. En de reden? Kuyper zegt er iets van in No. 349 (31—8—84):

Een eenigszins vrïmoedige critiek van iemands godgeleerd en wijsgeerig standpunt; het wegnemen van een sluier, die veel onzichtbaar maakt of verborgen hield; vooral het openbaren aan de gemeente van wat men zelf reeds voorlang in de binnenkamer gefluisterd had, werd ons toegerekend als „verdacht-making”, „lastering”, „declineering”, en wat woorden in onze taal meer zijn, om aan overprikkeld lichtgeeraaktheid lucht te geven.

C. V.

Medew.  
Boum  
Galle,  
Jaspers  
Linden  
terdam  
Dr G.  
Wolven  
hoven,  
Mr J.

Alle stu  
Prof. D

KU  
Onze groo  
aan aanvrag  
abonnees, ni  
Wij hebben  
churevorm v  
dat we voor  
na ontvangst

INHOUD: H  
Geen Sion  
Hepps misv  
Kuyper-herd  
Nogmaals:  
brochure va  
ouder het lo  
en de „Belij  
II. — Persi

HO

Onder sto  
onvruchtba  
tigen ingre  
straling) d  
gemaakt, v  
mogen wor  
maar de g  
echtelijke s  
storing van  
weg is een  
voudig is e  
toegepast, l  
en ook val  
Tot voor

sluitend to  
Noord-Ame  
de Canade  
tijd wind d  
de eerste E  
in het Zw  
1925, al sp  
Denemarke  
den en No

De sterili  
tijd wel ze  
want op c  
men de vo  
verhinderer

a. Alleree  
zekerheid,  
reiken, dat  
eisch moet

b. Vervol  
den ingreep  
terug. Tege  
dit een end

c. De ing  
gemakkelijk  
verwaarloos  
dagen na c  
iets later, n  
mortaliteits  
laag gescha

d. In de  
fysische  
operatie zij  
veranderd;  
komen tevi

e. In de  
dividuele  
niet gering  
inrichtinger  
eigen omge